

ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮುಖ್ಯವೆನ್ನಿಸದೆ ಹೋದರೆ ನಾಡು ದೊಡ್ಡಿಯಾಗುವುದು ಅಸಹಜವೇನಲ್ಲ

ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಒದಗಿಬರದೆ ಹೋದಲ್ಲಿ, ಸ್ಮಾರಕದ ಮೌಲ್ಯ ಅದೆಷ್ಟೇ ಹಿರಿದಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ಅದು ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬರಿಯ ಭಾವುಕತೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬಾಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯರನ್ನೂ ಪಾಲುದಾರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ, ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ನೈತಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಅವರಲ್ಲಿ ತಂತಾನೇ ಮೂಡುತ್ತದೆ.

ಈಶ್ವರ

ಐಹೊಳೆಯಲ್ಲಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಬಯಲು ಶೌಚಾಲಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ವರದಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಐಹೊಳೆಯಂಥ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಹತ್ವದ ಊರುಗಳು ನಾಡಿನ ಗರ್ವವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ದೇಶದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ತಾಣಗಳೂ ಹೌದು. ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪಿಸುಗುಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಉಳಿದಿರುವ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಪ್ರದೇಶಗಳು ವಿಶ್ವ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನಕ್ಷೆಯಲ್ಲೂ ಗುರ್ತಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅಂಥ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು, ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ಜತನವಾಗಿ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಅಗತ್ಯ. ಆ ಕಾಳಜಿಗೆ ಧಕ್ಕೆಯಾದಾಗ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ದೊಡ್ಡ ಸುದ್ದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಐಹೊಳೆಯಲ್ಲಿನ ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಾಗ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ವರದಿ ಸಹೃದಯರನ್ನು ಬೆಚ್ಚಿಬೀಳಿಸುವಂತಹದ್ದು. ಶೌಚಾಲಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಬರುವ ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಮೂಗು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಇಂಥ ಘಟನೆಗಳು ನಾವು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಐಹೊಳೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನಾಡಿನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಹತ್ವದ ಬಹುತೇಕ ಊರುಗಳ ಕಥೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ. ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವುದು, ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕಳವು ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ವಿರೂಪಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸಗಳು ಎಲ್ಲೆಡೆ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಯುನೆಸ್ಕೋದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಹಂಪಿಯಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ಉಲ್ಲಂಘಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬಹುದೊಡ್ಡ ರೂಪಕ.

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಪ ಉಂಟಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ಸ್ಥಳೀಯರ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಚರಿತ್ರೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಗ್ರಾಮೀಣರ ಅಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತೇವೆ. ಐಹೊಳೆ ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡಗಳನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೂ ಸ್ಥಳೀಯರನ್ನು ದೂರಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೌದು, ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸ್ಥಳೀಯರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ದೊಡ್ಡದು. ಆದರೆ, ಅದು ಸ್ಥಳೀಯರಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆ. ಆ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸಕಾಂಗ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ವವಾದುದು.

ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ, ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವುದು ಸರ್ಕಾರದ ಕರ್ತವ್ಯ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಗಳೇನೋ ಇವೆ. ಸಮಸ್ಯೆ ಇರುವುದು ಅವುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದರಲ್ಲಿ. ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರ ವಿರುದ್ಧ ಕಾನೂನುಕ್ರಮಗಳು ಜರುಗುವುದೂ ಅಪರೂಪ. ಸರ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಬದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯರು ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಅದು ಕಾರ್ಯಸಾಧುವಲ್ಲ.

ಐಹೊಳೆಯ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ದುರುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ರಾಜಕೀಯ ಆಯಾಮವೂ ಇದೆ. 'ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ' ಅಭಿಯಾನದ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಐಹೊಳೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು. ದೇಶವಿದೇಶಗಳ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಭೇಟಿಕೊಡುವ ಐಹೊಳೆಯಂಥ ಊರುಗಳಲ್ಲೇ ಬಯಲು ಶೌಚಾಲಯ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿರಬೇಕೆಂದಿ ಎಂದಾದಲ್ಲಿ, ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಅಸಂಖ್ಯ ಕುಗ್ರಾಮಗಳ ಪಾಡೇನು? ಬಯಲು ಶೌಚಾಲಯ ಮುಕ್ತ ಎನ್ನುವಂಥ ಘೋಷಣೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವೇನು?

ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ದೇಶಗಳು ತಮ್ಮ ಇಡೀ ನಾಡನ್ನೇ ಮ್ಯೂಸಿಯಂಗಳಂತೆ ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು, ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವನ್ನು ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಮೂಲವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಸ್ಥಳೀಯರನ್ನು ಕೂಡ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಭಾಗವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒದಗಿಬರದೆ ಹೋದಲ್ಲಿ, ಸ್ಮಾರಕದ ಮೌಲ್ಯ ಅದೆಷ್ಟೇ ಹಿರಿದಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ಥಳೀಯರು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಬರಿಯ ಭಾವುಕತೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬಾಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯರನ್ನೂ ಪಾಲುದಾರರನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡಾಗ, ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಅವರಲ್ಲಿ ತಂತಾನೇ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದರೆ, ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಜೊತೆಗೆ, ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಬೇಕು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಪುರಾಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸ. ಪುರಾಣದ ಅರಿವೂ ಮುಖ್ಯವಾದುದೇ. ಆದರೆ, ಪುರಾಣಪ್ರಜ್ಞೆಗಿಂತಲೂ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಜ್ಞೆ ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯವೆನ್ನಿಸದೆಹೋದರೆ, ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಇಡೀ ನಾಡೇ ದೊಡ್ಡಿಯಂತಾದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ.

■ ರಘುನಾಥ ಚ.ಹ.